

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Стаशिшина Андрія Романовича

**«Сучасна діагностика та клініко-патогенетичне обґрунтування
малоінвазивних хірургічних методів в комплексному лікуванні
гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею
стравохідного отвору діафрагми»,**

**подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 35.600.01 Львівського
національного медичного університету імені Данила Галицького МОЗ
України на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за
спеціальністю 14.01.03 – хірургія.**

1. Актуальність теми. За даними різних авторів поширеність гастроезофагеальної рефлюксної хвороби (ГЕРХ), особливо серед осіб найбільш працездатного віку, становить від 20 до 50%. Актуальність дослідження особливостей клінічної картини та лікування ГЕРХ зумовлена щорічним зростанням захворюваності, зниженням якості життя пацієнтів з цією патологією, не завжди задовільними результатами лікування, частим рецидивуванням та розвитком ускладнень. В більшості випадків в основі ГЕРБ є грижа стравохідного отвору діафрагми. Так, за даними сучасної літератури, при аналізі віддалених результатів хірургічного лікування рецидиви спостерігаються в 20-40 % при великих грижах і в 40-60 % при гігантських параезофагеальних грижах. Поряд з рецидивами рефлюксної хвороби стравоходу виникають післяопераційні ускладнення та патологічні стани, зумовлені фундоплікацією, що потребують повторних оперативних втручань. Дуже важливим слід вважати можливість виникнення стравоходу Баррета у хворих на ГЕРХ.

Незважаючи на досягнуті успіхи в лікуванні даного захворювання, відкритими залишаються питання зниження кількості рецидивів ГЕРХ, ускладнень після операцій та підвищення якості життя пацієнтів.

Отже, обрана тема дисертації є безумовно – своєчасною і актуальною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження проведене в рамках науково-дослідної роботи кафедри хірургії та ендоскопії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького «Обґрунтування моніторингу діагностики, стратегія профілактики та стандартизація методів лікування кровотеч в шлунково-кишковий тракт» (№ державної реєстрації: 0115U000042). Здобувач є безпосереднім виконавцем зазначеного фрагменту наукових досліджень запланованої теми.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Вивчено ефективність застосування розробленого способу хірургічного лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми.

Вперше проведено оцінку визначення кальцію в слині як діагностичного маркеру ГЕРХ і клінічний перебіг хвороби, поєднаної ГСОД.

Отримано нові дані про частоту інтра- та післяопераційних ускладнень при використанні різних методик лапароскопічних операцій.

За результатами проведених топографо-анатомічних досліджень структур гастроєзофагеального переходу та стравохідного отвору діафрагми розроблено новий спосіб лапароскопічної операції при ГСОД

Розроблено діагностично-лікувального алгоритму при ускладненій ГЕРХ. Проведено аналіз основних чинників, які призводять до рецидиву ГЕРХ та ГСОД.

Вперше на підставі аналізу безпосередніх та відділених результатів хірургічного втручання доведено, що запропонована операція є високоефективним методом лікування ГЕРХ, поєднаної з ГСОД, забезпечує стабільну антирефлюксну функцію.

4. Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Теоретичне значення дослідження полягає в доповненні наукового обґрунтування чинників, які призводять до рецидиву ГЕРХ та ГСОД. Встановлені варіанти формування СОД та зміни м'язових структур діафрагми. Проведені морфологічні дослідження дали змогу розробити нову методику лікування..

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні доцільності використання розпрацьованого і доведено ефективного комплексного способу хірургічного лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми.

5. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, базовані на проведених дослідженнях, які передбачені метою та завданнями науково-дослідної роботи.

При проведенні роботи було здійснено комплекс серійних клінічних досліджень. Вони виконані за сучасними методиками, отримані результати було піддано статистичному аналізу, які дозволили зробити обґрунтовані висновки.

Об'єм і методи досліджень є сучасними, інформативними і відповідають поставленим завданням, чим дозволили досягти поставлену мету. Проведений математично-статистичний аналіз цифрових даних переконливо

відобразив достовірність отриманих результатів, а їх обговорення та висновки дозволяють стверджувати про достатній рівень обґрунтованості сформульованих автором наукових положень.

6. Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому

Дисертаційна робота викладена на 395 сторінках машинописного тексту, з яких обсяг основного тексту становить 276 сторінок, та складається з анотації, вступу, 9 розділів власних досліджень, висновків, практичних рекомендацій, списку літературних джерел і додатків. містить список використаних джерел налічує 380 позицій. Дослідження проілюстровано 117 рисунками, містить 44 таблиці, 11 додатків.

У вступі розглянуто актуальний стан проблеми діагностики та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної грижею стравохідного отвору діафрагми, сформульовано мету і завдання дослідження, його наукову новизну та практичну цінність.

Розділом 1 є «Огляд літератури. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба і грижі стравохідного отвору діафрагми як актуальна проблема абдомінальної хірургії». Автор наводить ключові моменти в проблемі рефлюксної хвороби стравоходу та гриж СОД. Охарактеризовано хірургічні методи лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми. Написаний розділ добре.

У розділі 2 «Матеріали і методи дослідження» представлені дані щодо організації наукового дослідження. Використані методи діагностики гастроезофагеальної рефлюксної хвороби були наступними: загальноклінічна діагностика, ендоскопічне дослідження верхніх відділів травного тракту,

рентгенологічні методи, внутрішньостравохідна 24 годинна рН метрія, стравохідна манометрія, визначення вмісту кальцію в слині, гістологічне дослідження слизової оболонки стравоходу.

Дизайн дисертаційного дослідження включав результати ретроспективного та проспективного досліджень 537 хворих, які знаходились на стаціонарному лікуванні з приводу ГЕРХ та ГСОД в клініці хірургії та ендоскопії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького з 2004 по 2019 рр.

Розділ 3 «Ретроспективний аналіз результатів хірургічного лікування хворих на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу, поєднану з грижею стравохідного отвору діафрагми» містить діагностику 198 стаціонарних хворих, які лікувалися в хірургічних відділеннях КНП «Клінічна лікарня швидкої медичної допомоги м. Львова».

У Розділі 4 «Топографо-анатомічне обґрунтування способу лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми» проаналізувавши встановлені варіанти формування СОД та дослідивши зміни м'язових структур, що його утворюють, здобувачем змодельовано новий вид операції при грижі стравохідного отвору та гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі.

Розділ 5 «Специфічність і чутливість методів діагностики гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби і грижі стравохідного отвору діафрагми» відображає аналіз клінічних ознак гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби у обстежених хворих. Проведено анкетування і ендоскопічну картину стравоходу та шлунка, наведено результати рентгенологічного обстеження верхнього відділу травного тракту, аналіз результатів 24 годинної внутрішньостравохідної рН метрії та манометрії, гістологічного дослідження слизової оболонки стравоходу. Наведено дані щодо визначення рівня кальцію у слині і його вплив на діагностику і перебіг

гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної грижею стравохідного отвору діафрагми. Представлено результати інтраопераційної діагностики грижі стравохідного отвору діафрагми

У Розділі 6 «Результати діагностики та лікування ускладненої гастроезофагеальної рефлюксної хвороби» здобувач описує розроблений діагностично-лікувальний алгоритм при ускладненій ГЕРХ та подає аналіз результатів лікування 105 хворих, які перебували в клініці хірургії та ендоскопії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького з приводу ГЕРХ.

У Розділі 7 «Оцінка безпосередніх результатів лапароскопічних операцій» та Розділі 8 «Віддалені результати хірургічного лікування хворих на гастроезофагеальну рефлюксну хворобу, асоційовану з грижею стравохідного отвору діафрагми» представлено результати аналіз стану хворих через 6 місяців та через 12-36 місяців відповідно після проведених операцій та наведено порівняння таких показників, як рефлюксні симптоми за ВАШ, дисфагія за ВАШ, позастравохідні симптоми за ВАШ, якість життя за GERD-HRQL, задоволеність станом, рефлюкс-езофагіт, індекс DeMeester, ЧПКС, рівень гемоглобіну, IMT, розподіл за gas-bloat, між групами.

У Розділі 9 «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» підведено підсумки виконаного дослідження. При цьому встановлено, що найбільш ефективними методами діагностики у пацієнтів з ГЕРХ, поєднаної з ГСОД, є: анкетування, ЕГДС, 24-годинна стравохідна рН-метрія, променева діагностика, манометрія, а серед способів комплексного лікування – операційне лікування із застосуванням малоінвазійних технологій, лапароскопічних методик, у поєднанні з ендоскопічними втручаннями і

застосуванням консервативної терапії у пацієнтів, які мають протипоказання до операції.

Висновки роботи витікають з поставлених завдань, повністю відображають отримані результати і дозволяють вирішити актуальну проблему діагностики та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної грижею стравохідного отвору діафрагми.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та в авторефераті

За темою дисертації опубліковано 38 наукових праць: 23 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, в т.ч. 4 статей у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 1 стаття у міжнародному виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз даних і має високий імпакт-фактор; оформлено 3 патенти на корисну модель і 1 авторське свідоцтво на твір.

Аutoreферат дисертації оформлений згідно з існуючими вимогами і містить необхідну інформацію щодо основних положень, висновків та рекомендацій. Його зміст цілком відображає зміст відповідних розділів дисертації.

Недоліки дисертації та автореферату щодо змісту і оформлення

Виявлені наступні недоліки дисертації:

1. В тексті зустрічаються окремі невдалі вислови та словосполучення.
2. Дисертація перевантажена рисунками діаграм, що відображують статистичну обробку даних.

3. Деяку інформацію у авторефераті можна було б подати у вигляді таблиць.

Безперечно, всі ці зауваження є дискусійними і не впливають на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертації.

Під час ознайомлення з дисертацією виникли деякі запитання:

1. Чому Вами було надано перевагу визначення Ca^{2+} в слині і його роль у діагностиці ГЕРХ, поєднаної з ГСОД?

2. Яким чином запропонований спосіб операції надасть можливість знизити кількість післяопераційних ускладнень та підвищити якість життя хворого?

3. Чи спостерігали Ви хворих на ГЕРХ без грижі СОД? Якщо так, яким чином їх лікували ?

Висновок

Дисертаційна робота Стасишина Андрія Романовича «Сучасна діагностика та клініко-патогенетичне обґрунтування малоінвазивних хірургічних методів в комплексному лікуванні гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук є завершеним самостійним дослідженням, в якому вирішена актуальна проблема діагностики та комплексного хірургічного лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби, поєднаної з грижею стравохідного отвору діафрагми.

За своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним, практичним значенням дисертаційна робота відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015, № 1159 від -8-30.12.2015, № 567 від 27.07.2016, № 943 від 20.11.2019 та Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017), що ставляться до докторської дисертації, а її автор Стасишин Андрій Романович заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.03. – хірургія.

Офіційний опонент:

**Доктор медичних наук, професор,
головний науковий співробітник
відділу торакоабдомінальної хірургії
Національного інституту хірургії та
трансплантології імені О. О. Шалімова НАМН України**

А. С. Лаврик